

MILIEUDEFENSIE MAGAZINE

ONAFHANKELIJK OPINIEBLAD OVER HET MILIEU – UITGAVE VAN VERENIGING MILIEUDEFENSIE – JAARGANG 36 – NR 5 – MEI 2007 – PRIJS € 3,60

FSC-HOUTHANDELAAR
HANS STOUT

“Ik ben walgelijk
praktisch”

Vijf jaar na Pim – Guust Flater – “Klimaatneutraal”: onzin

**“Geef bos een waarde,
anders gaat het verloren”**

Hans Stout, directeur van houthandel A. van den Berg, noemt zichzelf 'walgelijk praktisch'. Misschien juist daarom is hij tegelijk houthandelaar en voorvechter van verantwoord gewonnen hout. Een verhaal over smalle tractoren en orchideeënvelden, de teleurstellende overheid en de woeste baren van het bedrijfsleven.

LIESBETH SLUITER

“**W**aar alleen maar vanaf gaat, komt niets meer bij.”
Johan Cruyff had

het kunnen zeggen, maar het was opa Van den Berg, zoon van de oprichter van houthandel A. van den Berg te Nieuwerbrug aan den Rijn, het bedrijf waar Hans Stout nu de scepter zwaait. Het bedrijfsterrein lag in die tijd vol met iepen- een eikenhout, bestemd voor karren en meubels. Kleinzoon Arie zag in de jaren zeventig en tachtig de Nederlandse meubelindustrie achteruit kachelen, en schakelde over op tropisch hardhout. Niet aantoonbaar verantwoord gewonnen, toen nog. Wel erg geschikt voor bruggen, beschoeiingen, deuren en kozijnen, al die verdedigingswerken waarmee Nederlanders water en wind trotseren. En natuurlijk ook voor luxe parket en dekken van motorjachten. Toen in de jaren tachtig en negentig milieuorganisaties alarm sloegen over het verdwijnen van tropische bossen, vonden ze gehoor in Nieuwerbrug. Misschien was het opa's wijsheid, misschien ook het rentmeesterschap uit de christelijke achtergrond: in ieder geval richtte het bedrijf zich vanaf de tweede helft van de jaren negentig steeds meer op verantwoord gewonnen tropisch hardhout.

Het bedrijf had goede papieren om veranderingen te realiseren. Eigendomspapieren, om precies te zijn. Van plantages in het grotendeels kaalgekapte Costa Rica, en van tropisch regenwoud in Brazilië. In 1995 werden 75.000 hectare gekocht, inmiddels zijn het er 500.000, een gebied zo groot als Noord-Brabant. Onlangs werd de stap naar Afrika gezet, door deelname aan en overname van bedrijven in Kongo en Gabon. “Schaalgrootte is noodzakelijk”, zegt Stout. “De vraag naar FSC-hout groeit, en onze selectieve manier van werken vereist het ook. Op een hectare kappen we vijftien

tot twintig kubieke meter: ongeveer drie bomen. Per jaar groeit een hectare bos één kubieke meter aan, we laten die hectare dus twintig tot dertig jaar met rust voor herstel.”

Hans Stout is sinds 1993 directeur bij A. van den Berg, dat inmiddels alleen nog als handelsnaam bestaat - in 2005 werd het onderdeel van Precious Woods. De twee bedrijven waren toen al verweven; Stout bekleedde vanaf 1998 diverse functies bij Precious Woods.

Hij noemt zichzelf “walgelijk praktisch”. Hoewel hij smakelijk vertelt over spin-aapjes en poemaatjes, of over het oer-gevoel dat wilde herten bij hem oproepen, zul je hem niet gauw betrappen op bomenmystiek.

Waar komt uw motivatie voor duurzame productie vandaan?

“We zagen in Brazilië de bergen afvalhout waar niets mee gebeurde, de slechte arbeidsomstandigheden, houthakkers op slippers, tentjes als woningen. Toen de milieubeweging aan de bel trok, besloten we samenwerking te zoeken en sloten ons aan bij het FSC-keurmerk (zie kader, red.). Wij waren in 1997 het eerste bedrijf dat FSC-hardhout naar Nederland haalde, en in 2003 werd ik bestuurslid van FSC-Nederland. Momenteel is 70 procent van onze omzet FSC-gecertificeerd, we willen naar bijna 100 procent in 2010.”

Hoe gaat de duurzame productie in zijn werk?

“Onze eerste certificering kostte anderhalf jaar. Later heb je ervaring en gaat het sneller. Het begint met inventariseren. Alle bomen dikker dan 30 centimeter doorsnee worden op grootte en soort in de computer gezet, daar rollen de bomen uit die in aanmerking komen voor kap. In het werkgebied moeten we-

gen komen. De kleinere wegen groeien weer dicht, daar zie je na drie jaar niets meer van. Permanente wegen moet je zo natuurvriendelijk mogelijk aanleggen. Werken in het bos betekent onrust, maar vergis je niet: een oerwoud is van zichzelf ook geen rustige omgeving. Bomen worden opgevreten door termieten, stormen en bliksems leggen ze plat. Dieren staan elkaar naar het leven. Maar onze impact moet natuurlijk klein en kortdurend zijn. Daarom oogsten we met smalle tractoren en met lieren, waardoor het uitslepen weinig andere bomen beschadigt. Langs waterlopen wordt binnen dertig meter niet gekapt. Als we water kruisen, bouwen we een bruggetje. Gekapte stukken vergelijken we regelmatig op grondsaamenstelling, plant- en dierpopulatie met stukken die we ongerept laten.”

Kun je bos niet beter helemaal onge-rept laten?

“Hoogwaardig bos met bijzondere eigen-schappen als watervallen, orchideeën-velden en vogelnesten laten we met rust.

Maar buiten beschermde gebieden moet je bos een waarde geven, anders gaat het verloren. Omdat wij pas tien jaar duurzaam werken – overigens het langst ter wereld – kun je het eindresultaat niet garanderen, maar het is beter dan dat van grote sojaboeren, kleine zwerfboeren, mijnbouw of illegale kap. Greenpeace vond oorspronkelijk dat je helemaal van het tropische woud moest afblijven, maar is nu ook FSC-lid. De Braziliaanse ope-

gelijkbaar met energieverpillende hout-kachels. Door technische vernieuwingen is die centrale enorm efficiënt.”

Planet, people, profit vormen de heilige drie-eenheid van duurzaam onderne-men. Verliest u ‘profit’ wel eens uit het oog?

“Winst is een absolute voorwaarde voor continuïteit. Met winst kun je uitbreiden en sociaal beleid voeren. Projecten op ge-

“Balkenende zei FSC persoonlijk te ondersteunen, maar ik ben zeer teleurgesteld”

ratie van Precious Woods bestaat niet al-leen uit kap. Er wordt samengewerkt met twee Braziliaanse bedrijven die geurstof-fen en noten uit het bos halen. Ecotoerisme wordt ontwikkeld. Er is een zage-rij, en afvalhout wordt verbrand in een energiecentrale die een stad van 70.000 inwoners van stroom voorziet. Niet ver-

meenschapsbasis kunnen een kans maken op de markt, maar dan moeten ze zich verbinden met het bedrijfsleven. En dan bedoel ik niet gepensioneerde managers. In de woeste baren van het bedrijfsleven moet je up-to-date kennis en deskundig-hed hebben. Lokale ngo's zijn vaak goed in het lospeuteren van geld en in bureau-cratiseren, maar dan werken ze nog niet in het bos. Je moet prestatienormen stellen.”

LIESBETH SLUJTER

FSC staat voor Forest Stewardship Council, Raad voor Goed Bosbeheer. Het is een wereldwijde, onafhankelijke organisatie zonder winstoogmerk, opgericht in 1993. Deelnemers zijn natuur- en milieuorga-nisaties als WNF, Greenpeace en Milieu-defensie, houthandelaren, boseigenaren, ngo's als Novib en ICCO en vertegen-woordigers van lokale bevolkingsgroepen. Tien principes geven inhoud aan duurzaam bosbeheer, dat rekening houdt met mensen, natuur en milieu, op economisch verantwoorde wijze: people, planet, profit. Onafhankelijke certifice-

ringbureaus beoordelen of hout – en ook papier van houtpulp – het keurmerk mag dragen. Eind februari 2007 beantwoor-den 899 bossen in 82 landen aan de FSC-principes, goed voor 87 miljoen hectare. Al 5664 bedrijven kregen de 'Chain of Custody' certificering, die aangeeft dat hun werkwijze voldoet aan FSC-prin-cipes. Producten met het keurmerk zijn te vinden vinden bij doe-het-zelf zaken, warenhuizen en tuincentra als Gamma, Praxis, Karwei, Formido, Hema, Blok-ker, Kwantum, Leen Bakker, Intratuin en Tuincentrum Overvecht.

Precious Woods is sinds 2002 een beursgenoteerd bedrijf. Nog geen last van agressieve hedge-fondsen?

“Naast particuliere beleggers zien we voor-al fondsen die voor een deel milieubewust investeren. Verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen. Nederlandse banken zijn zwaar tegengevallen. Ze nemen geen risico, willen alleen in Nederlandse zeker-heden investeren.”

Wordt er wat verdiend?

“Het doel, negen tot tien procent winst op geïnvesteerd vermogen, halen we nog niet, vooral omdat de sterke Braziliaanse munt ongunstig is voor exporterende, met dollars werkende bedrijven. Maar sinds 2006, toen de groeiende vraag in China en Europa de houtprijs omhoog joeg, ma-ken we weer winst. Mogelijk speelt mee dat ngo's illegale houtexport uit Indone-sië en Maleisië beteugelen. Illegaal hout is uiteraard goedkoper dan FSC-hout; het is oneerlijke concurrentie.”

Hoe zit het met de people? De indianen bijvoorbeeld, die zonder eigendomspa-pieren het bos sinds mensenheugenis gebruiken?

“De FSC-checklist verbiedt werk in bos waar indianen wonen. De Funai, het Bra-

ziliaanse overheidsorgaan voor indianenzaken, zou dat ook verhinderen. In Azië en Afrika koop je geen bos, maar concessies. Brazilië gaat ook die kant op denk ik, maar eigendoms- en gebruiksrechten zijn er rampzalig slecht vastgelegd. Los daarvan bieden we 1300 Brazilianen werk. We betalen meer dan het wettelijk minimumloon, en een voedselpakket. Een werkdag beslaat de wettelijke negen uur. FSC-certificering omvat uitgebreide criteria voor arbeidsomstandigheden: beschermende kleding, helm, oog- en oorprotectie. Zonder oordoppen is een zager in vijf jaar doof. We hebben geventileerde gebouwen neergezet met douches en hygiënische keukens. Er is medische zorg, ook voor de gezinnen van arbeiders. Er zijn voorzieningen voor tafeltennissen, biljarten, film kijken en een voetbalveldje. Een Braziliaan zonder voetbal bestaat niet. Alcohol is verboden. Dames zijn ook verboden, behalve twee verpleegsters. Er wordt wel wat gesmokkeld, er is wel eens ruzie, maar het blijft binnen de perken. Brazilianen zijn warme mensen, levensgenieters.”

Op wie moet je mikken om het marktaandeel FSC uit te breiden: overheid, consumenten of bedrijfsleven?

“We hebben onlangs een boomhut aangeboden aan Balkenende, als begin van een publiekscampagne. Balkenende zei FSC persoonlijk te ondersteunen, maar ik ben zeer teleurgesteld in de rijksoverheid. Pioniers vinden geen gehoor. Er wordt al vijf jaar gewerkt aan een beoordelingsrichtlijn om bestaande keurmerken te toetsen. Een keurmerk voor keurmerken dus. Overbodig, marktverstoring en bovendien met criteria onder de FSC-maat! Dat heeft de houthandellobby bewerkstelligd, de Vereniging Van Nederlandse Houthandelaren (VVNH). Dat overheidssteun aan FSC concurrentievervalsend zou zijn, is onzin! De Wereldhandelsorganisatie heeft FSC erkend, en ieder bedrijf kan zich laten certificeren. De overheid zou minder kapitaalcrachtige bedrijven financiële middelen moeten aanreiken om bos te kopen en te certificeren. Dat kan terugbetaald worden als het is gaan werken.”

En consumenten?

“Weliswaar weet nu 55 procent van de mensen met een beetje hulp wat FSC is, maar bij aankoop telt toch vooral de prijs. De publiekscampagne moet de naamsbe-

kendheid vergroten. Maar consumenten zullen niet voor een doorbraak zorgen. Beter werkt het sluiten van convenanten met grote bedrijven, lagere overheden en overheidsinstellingen. In Amersfoort is een hele wijk met FSC-hout gebouwd. Het Bouwfonds verplicht zich in nieuwbouw FSC-hout te gebruiken. Rijkswa-

LIESBETH SLUITER

den om te kijken hoe het hout reageert op schimmels en dergelijke. En tja, bij het old boys network van de houthandelaren doen verhalen over een nieuwe Jaguar het beter dan die over een nieuwe houtsoort. Maar onze FSC-contacten groeien gestaag.”

Je hoort vaak dat er met FSC-certificaten gesjoemeld wordt.

“Het standaardverhaal van de conservatieve houthandel. Natuurlijk gaat er wel eens iets mis, maar ik heb nooit grootschalige fraude meegemaakt. Ik durf de stelling aan dat ieder bedrijf dat kiest voor een ander keurmerk dan FSC – er zijn wel zes keurmerken – iets te verbergen heeft. Het FSC werkt samen met de milieubeweging, van linker- tot rechtervleugel. Het certificeert niet zelf, maar accrediteert daarvoor gerenommeerde bedrijven, die het hoofdkantoor nog steekproefsgewijs controleert. Er zijn onaangekondigde bedrijfsbezoeken, en een transparante klachtenprocedure. Het beste bewijs is misschien dat er daadwerkelijk gedecertificeerd wordt, onlangs nog 500.000 hectare in Brits Gyuana. Een certificeerder in Kameroen

“Ieder bedrijf dat kiest voor een ander keurmerk dan FSC, heeft iets te verbergen”

terstaat, Staatsbosbeheer, woningcorporaties, dierentuinen, de deelnemerslijst is inmiddels lang. Maar het is goed dat Milieudefensie gemeenten en anderen op hun verantwoordelijkheden blijft wijzen.”

En de houthandel?

“Veertig tot vijftig procent van onze afzet ligt bij de handel. In het begin was het moeilijk hen te overtuigen. In de jaren zestig is er een verslaving ontstaan aan een paar houtsoorten als meranti en azobé. Een nieuwe houtsoort kon rekenen op verzet, van directie tot schaaftank. We hebben vijf jaar gewerkt om de vooroordelen weg te werken over sapupira, een meranti-ervanger. Het is belangrijk dat de markt meer soorten accepteert. Maar voor je er een op geschiktheid hebt onderzocht en aan de man gebracht, ben je vele jaren en tienduizenden euro's verder. Neem de langdurige graveyard-test, waarbij stokjes in de grond gestoken wor-

is geschorst. Vroeger liepen in de Braziliaanse houtindustrie veel behoudende macho's rond, men ging de bosbouw in als men niets anders kon. Nu zie ik een nieuwe, goed opgeleide generatie, minder verwickeld in corrupte netwerken. Wij worden gecertificeerd door Im-flora, een ngo die onder andere door ontwikkelingsorganisatie ICCO wordt gesubsidieerd.”

Is er reden voor optimisme?

“We begonnen met tien afnemers, nu hebben we er honderden in heel Europa. We zitten te springen om nieuwe aanvorder. Wist je dat in Europa Nederland en België samen de grootste markt zijn voor tropisch hardhout? In tien jaar is het marktaandeel FSC in Nederland van nul naar vijftien procent gestegen. In 2008 willen we vijftientwintig procent.” ■

Meer informatie op www.fscnl.org, www.whylfsc.com, www.avandenbergh.nl